

ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑԻ ԱՌԹԻՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄՍՀ ԵՎ ԱՊՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ՄՍՀ ԳԵՐԱԳՈՒՅՆ ՍՈՎԵՏՆԵՐԻ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

1. ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը, քրե-նարկելով Հայկական ՄՍՀ Գերագույն սովետի 1988 թվա-կանի հունիսի 15-ի խնդրանքը ԼՂԻՄ-ի ժողովրդական դե-պուտատների սովետի խնդրագրի կապակցությամբ Լեռնա-յին Ղարաբաղի ինքնավար Մարզը Հայկական ՄՍՀ-ի կազ-մի մեջ անցնելու վերաբերյալ և Ադրբեջանական ՄՍՀ Գե-րագույն սովետի 1988 թվականի հունիսի 17-ի որոշումը Լեռ-նային Ղարաբաղի ինքնավար Մարզը Հայկական ՄՍՀ-ի կազմի մեջ մտցնելու անընդունելիության մասին, անհնար է համարում Հայկական ՄՍՀ-ի և Ադրբեջանական ՄՍՀ-ի սահմանների և սահմանադրական հիման վրա հաստատված նրանց ազգային-տերիտորիալ բաժանման փոփոխումը:

Ընդունելով այսպիսի որոշում, ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը էլնում է ՄՍՀՄ սահմանադրության այն դրույթից (հոդված 78), որին համապատասխան միութենա-կան հանրապետության տարածքը չի կարող փոփոխվել ա-ռանց նրա համաձայնության: Այլ որոշումը կհակասեր երկու հանրապետությունների ժողովուրդների շահերին, լուրջ վնաս կհասցներ այդ ռեգիոնի ազգամիջյան հարաբերություննե-րին:

ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը նշում է, որ սովետական իշխանության տարիներին լեռնային ազգա-յին քաղաքականության իրականացման հիման վրա Լեռնա-յին Ղարաբաղի աշխատավորները կուսակցական և սովե-տական կազմակերպությունների ղեկավարությամբ նշանա-կալի հաջողությունների են հասել տնտեսության, գիտության զարգացման ասպարեզում և սոցիալական կյանքի այլ ոլորտ-ներում: Դրա հետ մեկտեղ ինքնավար մարզում երկար ժա-մանակ չէին լուծվում հայ բնակչության ազգային շահերը շոշափող շատ հարցեր, հատկապես մշակույթի, կրթության ոլորտում, կադրային քաղաքականության մեջ: Խախտ-վում էին ինքնավար մարզի սահմանադրական իրավունք-ները: Այդ բոլոր բացասական երևույթները ոչ միայն ժա-մանակին չէին վերացվում, այլև կուտակվում էին: Ադրբե-ջանական ՄՍՀ-ի, Հայկական ՄՍՀ-ի և Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար Մարզի իշխանության մարմինները մակերեսորեն մոտեցան ստեղծված իրավիճակի զնահատմանը, չգիտակ-ցեցին այդ ռեգիոնում գոյություն ունեցող ազգային-տերիտո-րիալ կառուցվածքը վերանայելու անհիմն կոչերի քաղաքա-կան վտանգավորությունը, պասիվ, սպասողական դիրք գրա-վեցին: Հանրապետություններում սրվել է իրադրությունը, մեծ վնաս է հասցվել տնտեսությանը, Հայաստանի և Ադրբե-ջանի ժողովուրդների ազգամիջյան հարաբերություններին: Այդ ամենը արդարացիորեն դատապարտվեց մեր երկրի աշ-խատավորների կողմից:

Լեռնային Ղարաբաղում ստեղծված դրությունը շտկելու և լուրջ թերությունները վերացնելու համար ՍՄԿԿ Կենտկո-մի, ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության և ՄՍՀՄ Միենիստրների խորհրդի որոշումներով խոշոր միջոցառում-ներ են նախատեսված Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար Մարզի տնտեսության, մշակույթի հետագա զարգացումն ա-պահովելու, աշխատավորների բարեկեցությունը բարձրաց-նելու, սոցիալիստական օրինականությունն ու հասարակական կարգն ամրապնդելու, Ադրբեջանական ՄՍՀ-ի և Հայկական ՄՍՀ-ի բնակչությանը եղբայրական բարեկամության ու հա-մագործակցության ոգով դաստիարակելն ուժեղացնելու հա-մար: Անհրաժեշտ նախադրյալներ են ստեղծված Հայկական

ՄՍՀ-ի հետ Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար Մարզի կա-պերն ընդլայնելու նպատակով: ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը նպատակահարմար է համարում Լեռնա-յին Ղարաբաղ ուղարկել իր ներկայացուցիչներին, որոնք, Ադրբեջանական ՄՍՀ-ի և Հայկական ՄՍՀ-ի ներկայացուցիչ-ների հետ սերտ համագործակցելով, կգործեն ընդունված որոշումների պարտադիր կատարումն ապահովելու համար:

2. ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը Ադրբե-ջանական և Հայկական միութենական հանրապետություննե-րի աշխատավորներին, կուսակցական ու պետական մարմին-ներին կոչ է անում հնարավոր ամեն ինչ անել, որպեսզի վերականգնվեն ադրբեջանական և հայ բնակչության բարի, եղբայրական հարաբերությունները:

ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը ՄՍՀՄ Մի-նիստրների խորհրդին, Ադրբեջանական ՄՍՀ և Հայկական ՄՍՀ ժողովրդական դեպուտատների սովետներին, նրանց գործադիր ու կարգադրիչ մարմիններին հանձնարարում է անհրաժեշտ միջոցներ ձեռնարկել, որպեսզի նորմալացվի իրադրությունը Հայաստանում, Լեռնային Ղարաբաղում ու Ադրբեջանի մյուս ռեգիոններում, ապահովվի աշխատանքա-յին կարգապահության ամրապնդումը, ՄՍՀՄ սահմանադրու-թյան և սովետական օրենքների անշեղ կիրառումը, վճռա-կանորեն կասեցնելով ազգային թշնամանքի բորբոքմանը ուղղված ամեն տեսակ գործունեություն, դեմոկրատական իրավունքները հակադեմոկրատական նպատակներով օգտա-գործելու փորձերը:

Նպատակահարմար համարել ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության նիստում դրված դրա հետ կապված հար-ցերի ուսումնասիրումը հանձնարարել Ազգությունների սո-վետի հատուկ ստեղծվող հանձնաժողովին, որն իր առաջար-կությունները պատրաստ լինելուն պես կներկայացնի ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության քննարկմանը:

8. ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահությունը գտնում է, որ այժմ, երբ ՍՄԿԿ XIX համամիութենական կոնֆերանսը նոր խնդիրներ է առաջադրել մեր հասարակության հեղափո-խական վերակերտումների պրոցեսները խորացնելու, այդ թվում և ազգամիջյան հարաբերությունները էլ ավելի ամրա-պնդելու ու զարգացնելու նպատակով, առանձնապես կարևոր է, որ բոլոր միութենական ու ինքնավար հանրապետությու-նների գերագույն սովետների նախագահությունները, ժողո-վրդական դեպուտատների տեղական սովետները մշտապես տեսադաշտում պահեն ինտերնացիոնալիզմի սկզբունքների հիման վրա սովետական մարդկանց բարեկամության և ի-րավահավասար համագործակցության ամրապնդման հար-ցերը: Անհրաժեշտ է հոգ տանել, որ յուրաքանչյուր սովետա-կան մարդ, անկախ ազգությունից, իրեն լիիրավ քաղաքացի-զգա երկրի ցանկացած շրջանում: Ազգամիջյան հարաբերու-թյունների ծագող հարցերը պետք է լուծել ժամանակին, ա-ռավելագույնս հաշվի առնելով ինչպես յուրաքանչյուր ազգի և ազգության, այնպես էլ մեր ամբողջ սոցիալիստական հայ-րենիքի շահերը:

ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության
նախագահ՝ Ա. ԳՐՈՄԻԿՈ

ՄՍՀՄ Գերագույն սովետի նախագահության
բարտուղար՝ Թ. ՄԵՆՔԵՆԱՇՎԻԼԻ